

Stockholm den 15 oktober 2019

R-2019/1224

Till Justitiedepartementet

Ju2019/02372/L1

Sveriges advokatsamfund har genom remiss den 27 juni 2019 beretts tillfälle att avge yttrande över promemorian Kompletteringar till nya EU-regler om aktieägares rättigheter (Ds 2019:12).

Sammanfattning

Med undantag för de förslag och synpunkter som anges nedan har Advokatsamfundet ingen erinran mot förslagen i promemorian.

Sammanfattningsvis föreslår Advokatsamfundet följande.

I 3 a kap. 8 § kontoföringslagen bör det förtydligas (i) vilka slags aktieägarrättigheter som åsyftas; (ii) att det finns ett rimlighets- eller skälighetsrekvisit för hur långt intermediärernas skyldigheter sträcker sig; samt (iii) i vilken mån intermediärernas skyldigheter gäller ex officio alternativt enbart på begäran av bolagen respektive aktieägarna.

I 3 a kap. 14 § kontoföringslagen bör lagtexten kompletteras så att ordalydelsen fullt ut motsvarar artikel 3d.2 i ändringsdirektivet samt uttryckligen anger från vilka parter som intermediärerna får ta ut avgifter.

Beträffande 7 kap. 69 och 70 §§ aktiebolagslagen bör det klargöras (i) ifall skyldigheten enligt 69 § för bolagen att utfärda särskilda elektroniska bekräftelser på att röster mottagits även gäller när de närvarande stämmodeltagarna genom röstdosor får sina röster

kvitterade och utfallet av omröstningen redovisas på ändamålsenligt sätt; samt (ii) ifall rätten enligt 7 kap. 70 § aktiebolagslagen till bekräftelse om att lagda röster registrerats och räknats går längre – och således kräver ytterligare åtgärder – än vad som följer vid efterlevnad av redan gällande regelverk.

Lagförslaget

Allmänna utgångspunkter

Inledningsvis noteras att de föreslagna lagändringarna i kontoföringslagen och aktiebolagslagen avser frågeställningar där Advokatsamfundets uppfattning är att dagens hantering hos svenska aktiebolag och intermediärer generellt sett fungerar väl. Mot denna bakgrund delar Advokatsamfundet den allmänna utgångspunkten i promemorian att lägga det svenska regelverket på en miniminivå i förhållande till vad ändringsdirektivet kräver.

Vidare noteras att lagförslaget innebär en reglering av ett slags trepartsrelation, där information och tjänster utförs i olika kombinationer mellan aktiebolaget, aktieägarna och intermediären (ibland i flera led). I t.ex. vissa fall av informationsgivning agerar bolagen ensamma och direkt i förhållande till aktieägarna, medan i andra situationer utför intermediärerna en exklusiv funktion i relationen mellan aktieägarna och bolaget. I promemorian (s. 39) berörs det faktum att de nu aktuella lagändringarna medför att det uppstår parallella och alternativa system för hantering av information inom trepartsrelationen. Detta kan enligt Advokatsamfundets bedömning medföra viss risk för att det i praktiken uppstår oklarheter och missförstånd om de olika parternas roller och ansvar. Med hänsyn till riskerna med parallella alternativ (dessutom i en trepartskonstellation) för fullgörande av lagstadgade skyldigheter anser Advokatsamfundet att det vore motiverat med vissa förtydliganden avseende dels gränserna för intermediärernas skyldigheter vid utövandet av aktieägarättigheter, dels intermediärernas uttag av avgifter.

Utövandet av aktieägarnas rättigheter – 3 a kap. 8 § kontoföringslagen

I promemorians förslag till 3 a kap. 8 § kontoföringslagen åläggs intermediären att ”göra det som krävs” för att aktieägaren ska kunna ”utöva sina rättigheter”, antingen ”på egen hand” (första punkten) eller genom att intermediären ”utövar rättigheterna åt aktieägaren, efter uttryckligt tillstånd och anvisningar från denne och i dennes intresse” (andra punkten). Lagförslagets ordalydelse följer i denna del i allt väsentligt lydelsen i artikel 3c.1 i ändringsdirektivet. Advokatsamfundet har inga synpunkter på den underliggande principen som ändringsdirektivet och lagförslaget ger uttryck för. Däremot noterar Advokatsamfundet att lagförslagets ordalydelse i denna del är relativt oklar avseende (i) vilka slags ”aktieägarrättigheter” som avses; (ii) var gränsen går för intermediärernas skyldighet att ”göra det som krävs”; och (iii) hur ”uttryckligt tillstånd och anvisningar” ska manifesteras när intermediärerna utövar rättigheterna åt aktieägarna. I promemorians författningskommentar (s. 82 f.) anförs att skyldigheten för intermediärer enligt 3 a kap. 8 § kontoföringslagen ska gälla *utöver* skyldigheten för intermediären att *överföra*

information mellan bolaget och aktieägarna enligt 3 a kap. 9-13 §§ kontoföringslagen. Vidare anförs i promemorian att det får ”överlämnas till rättstillämpningen vad som avses med att göra det som krävs”, men att skyldigheten ”endast bör omfatta rimliga och möjliga åtgärder som faller inom ramen för det uppdrag som intermediären har”.

Advokatsamfundet bedömer att det är tveksamt ifall rättstillämpningen i praktiken, i vart fall inom överskådlig tid, kommer att kunna ge någon rättslig vägledning om var gränsen går för intermediärernas skyldigheter enligt 3 a kap. 8 § kontoföringslagen. Lokutionen ”göra det som krävs” i den första punkten är i rättslig mening långtgående och kan semantiskt likställas med ett krav på att ”göra allt som krävs”. Beträffande den andra punkten framstår det som oklart ifall denna punkt endast aktualiseras på aktieägarens begäran eller om 8 § ska tolkas som att intermediären är skyldig att agera *ex officio* enligt 8 §, dvs. att *ex officio* agera enligt andra punkten ifall inte aktieägaren själv agerar enligt den första punkten. Mot en sådan tolkning talar att den andra punkten föreskriver uttryckligt tillstånd och anvisningar från aktieägarens sida. Här kan noteras att artikel 3c.1 i ändringsdirektivet anger att intermediärens skyldigheter avser ”åtminstone ett av” styckena a) och b), vilket således ger medlemsstaterna viss frihet att välja hur den nationella lagstiftningen ska utformas.

Mot bakgrund av ovan diskuterade oklarheter vore det önskvärt att i lagtexten införa vissa avgränsade klargöranden, t.ex. avseende (i) vilka slags aktieägarrättigheter (utöver informationsöverföring) som avses i 3 a kap. 8 § kontoföringslagen, och i vart fall ange de mest centrala rättigheterna; (ii) ett sådant skälighets- eller rimlighetsrekvisit som diskuteras i författningskommentaren avseende omfattningen av intermediärernas skyldigheter; samt (iii) i vilken mån intermediärens skyldigheter gäller *ex officio* eller endast på bolagets eller aktieägarens begäran beträffande den första respektive andra punkten i 3 a kap. 8 § kontoföringslagen.

Advokatsamfundet noterar synpunkterna ovan medveten om ändringsdirektivets harmoniseringsintresse, att utrymmet för nationella avvikelser är begränsat samt att avsikten är att i princip inte införa striktare svenska regler än direktivets miniminivå. Dessa intressen bör vägas mot intresset av tydlighet i lagstiftningen, med hänsyn till att det här handlar om reglering av förpliktelser i en trepartsrelation (bolag, aktieägare och intermediär (ibland i flera led)), där risken för subjektiva tolkningar och missförstånd i hanteringen kan öka när regelverket utökas med delvis parallella alternativ för hur lagstadgade skyldigheter ska uppfyllas.

Intermediärernas uttag av avgifter – 3 a kap. 14 § kontoföringslagen

I promemorian föreslås att en intermediär ska ha rätt att ta ut icke-diskriminerande och proportionerliga avgifter för de tjänster som utförs enligt 3 a kap. kontoföringslagen. Den föreslagna lydelsen i 3 a kap. 14 § kontoföringslagen anger dock inte uttryckligen från vilka aktörer avgifter får tas ut. Advokatsamfundet föreslår att paragrafen kompletteras, så att den för tydlighets skull fullt ut motsvarar ordalydelsen i artikel 3d.2 i ändringsdirektivet.

Ändringsdirektivet ger medlemsstaterna frihet att tillåta eller förbjuda intermediärer att ta ut avgifter för de aktuella tjänsterna. Advokatsamfundet noterar att i promemorian (s. 64) motiveras förslaget att tillåta avgifter bland annat med att detta kan få ”viss avhållande effekt” så att ”systemet inte utnyttjas i onödan”. Advokatsamfundet delar denna i sig rimliga motivering, men konstaterar också att risken för överutnyttjande skulle kunna begränsas om 3 a kap. 8 § kontoföringslagen ges en något tydligare innebörd och avgränsning, se diskussionen i avsnittet ovan.

Bekräftelser avseende röstning – 7 kap. 69 och 70 §§ aktiebolagslagen

Inledningsvis kan det noteras att lagförslaget ålägger *aktiebolaget* att utfärda vissa bekräftelser avseende omröstning. I dessa fall får bolaget anses representeras av sina ställföreträdare (ytterst styrelsen). Vid bolagsstämman är det dock ett annat organ, dvs. själva *bolagsstämman*, som hanterar röstlängd, votering, rösträkning, protokollföring, etc. När aktiebolaget sedermera, särskilt efter det att stämman avhållits enligt 7 kap. 70 § aktiebolagslagen, ska utfärda bekräftelser avseende omröstning utgör bolagets primära underlag för bekräftelsen till betydande del handlingar som *bolagsstämman* tagit emot, registrerat och upprättat. Denna faktiska rollfördelning kan vara relevant att ha i åtanke vid utformningen av de nu aktuella reglerna.

Enligt artikel 3c.2 första stycket i ändringsdirektivet ska medlemsstaterna säkerställa att den som röstat i elektronisk omröstning får en elektronisk bekräftelse på att rösten ”tagits emot”. I promemorian anförs (s. 60) att ändringsdirektivet tar sikte på såväl förhandsröstning, som elektronisk röstning på bolagsstämman. Den elektroniska bekräftelsen är obligatorisk och förutsätter inte någon begäran från aktieägarna, dvs. mottagandet av samtliga röster ska bekräftas.

På bolagsstämmor i vissa svenska bolag förekommer det att aktieägarna, som deltar i stämman på plats, kan rösta med en så kallad röstdosa, som i kombination med information på t.ex. storbildskärm, ger stämmodeltagaren information om både den egna röstningen och det totala utfallet av omröstningen. Förutsatt att det tekniska förfarandet är tillfyllest anordnat anser Advokatsamfundet att det i dessa fall knappast vore ändamålsenligt att kräva av bolagen att de ska behöva skicka *ytterligare* bekräftelser till de röstande stämmodeltagarna. Det vore således önskvärt att klargöra, antingen i 7 kap. 69 § aktiebolagslagen eller i författningskommentaren, huruvida det verkligen krävs ytterligare elektroniska bekräftelser ifall den omröstningsteknik som används på bolagsstämman uppfyller ändamålet med ändringsdirektivet, dvs. att den röstande genom röstdosa, storbildsredovisning, etc. kan förvissa sig om att dennes röst tagits emot.

Enligt artikel 3c.2 andra stycket i ändringsdirektivet ska medlemsstaterna säkerställa att aktieägarna (eller tredje man) efter bolagsstämman, på begäran, får en bekräftelse på att deras röster på giltigt sätt har registrerats och räknats, såvida inte denna information redan finns att tillgå. Av direktivet och förslaget till 7 kap. 70 § aktiebolagslagen följer att denna rätt till bekräftelse gäller vid såväl elektronisk, som manuell röstning. Advokatsamfundet noterar att skyldigheten att registrera och beakta lagda röster följer redan av nuvarande

regler om bolagsstämмоaktiebok, rösträttregistrering, röstlängd och omröstning, samt att efterlevnaden direkt eller indirekt dokumenteras genom protokollet från bolagsstämman. Ytterst föreligger en klanderrätt för den aktieägare som anser att dennes rösträtt inte hanterats korrekt. Mot bakgrund av detta framstår det som något oklart för Advokatsamfundet ifall lagförslaget innebär att ytterligare bekräftelser verkligen erfordras i de fall där nämnda befintliga regler uppfyllts. I artikel 3c.2 andra stycket i ändringsdirektivet anges också att rätten till särskild bekräftelse inte föreligger om ”denna information redan finns att tillgå”. Advokatsamfundet anser därför att det vore önskvärt ifall det kunde klargöras, antingen i 7 kap. 70 § aktiebolagslagen eller i författningskommentaren, ifall kravet på bekräftelse om att lagda röster registrerats och räknats går längre – och således kräver ytterligare åtgärder – än vad som följer vid efterlevnad av nuvarande regelverk.

SVERIGES ADVOKATSAMFUND

Mia Edwall Insulander